

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
01.05.2023
RT I, 11.03.2023, 2

Välja kuulutanud
Vabariigi President
01.03.2023 otsus nr 271

Kriminaalmenetluse seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seadus

Vastu võetud 22.02.2023

§ 1. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine

Kriminaalmenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 18 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kohtueelses menetluses, kohtulikus eelmenetluses ja kohtulahendi täitmise menetluses täidab kohtu ülesandeid kõikides kriminaalasjades kohtunik ainuisikuliselt. Korraldava määruse, mille peale ei saa seadusest tulenevalt edasi kaevata, võib kõigis kriminaalasjades kogu menetluse vältel teha kohtunik ainuisikuliselt.”;

2)paragrahvi 19 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Korraldava määruse, mille peale ei saa seadusest tulenevalt edasi kaevata, võib kõigis kriminaalasjades kogu menetluse vältel teha ringkonnakohtunik ainuisikuliselt.”;

3)paragrahvi 20 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Korraldava määruse, mis ei lõpeta asja menetlust Riigikohtus, võib kogu menetluse vältel teha riigikohtunik ainuisikuliselt.”;

4)seadustikku täiendatakse §-ga 22¹ järgmises sõnastuses:

„§ 22¹. Kohtukoosseis lahendijärgse taotluse menetlemisel

Pärast asjas lahendi tegemist samale kohtule esitatavat taotlust, eelkõige lahendis vea parandamise või lahendi avalikustamise piiramise taotlust, ei pea lahendama lahendi teinud kohtukoosseis.”;

5)paragrahvi 32 lõiget 2 täiendatakse pärast sõnu „vajaliku dokumendi” sõnadega „või vajalike andmete”;

6)paragrahvi 36 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Juriidilisest isikust kahtlustatav või süüdistatav osaleb kriminaalmenetluses oma seadusliku esindaja, seadusliku esindaja poolt volitatud töötaja, pankrotihalduri või lepingulise esindaja kaudu, kellel on kõik kahtlustatava või süüdistatava õigused ja kohustused. Juriidilise isiku nimel ütluste andmise õigus on juriidilisest isikust kahtlustatava või süüdistatava seaduslikul esindajal või pankrotihalduril.”;

7)paragrahvi 50 lõiget 3 täiendatakse teise ja kolmanda lausega järgmises sõnastuses:

„Kui esitatud on ilmselt põhjendamatu või varem lahendatud taandamistaotlusega samasisuline taandamistaotlus, võib kohtunik menetlust jätkata, kuid ei või teha menetlust lõpetavat lahendit enne taandamistaotluse lahendamist. Taandamistaotluse rahuldamise korral on menetluse jätkamisel tehtud menetlustoimingud tühi.”;

8)paragrahvi 50 lõiked 5 ja 6 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Taandamistaotlus lahendatakse määrusega. Ühe kohtuniku taandamise taotluse lahendab ülejäänud kohtukoosseis taandatava juuresolekuta. Häälte poolitumise korral on kohtunik taandatud. Mitme kohtuniku või kogu kohtukoosseisu taandamise taotluse lahendab sama kohtukoosseis liithäälteenamusega. Kui kohtukoosseis

leiab, et taandamistaotlus tuleb rahuldada käesoleva seadustiku § 49 lõikes 1 nimetamata põhjusel või üldmenetluses esitatud taandamistaotlus tuleb jätta rahuldamata, siis määrust ei koostata, vaid taandamistaotlus esitatakse lahendamiseks käesoleva seadustiku §-s 49¹ ettenähtud korras.

(6) Kui kohtunik arutab kriminaalasja ainuisikuliselt, lahendab ta taandamistaotluse ise. Kui kohtunik leiab, et taandamistaotlus tuleb rahuldada käesoleva seadustiku § 49 lõikes 1 nimetamata põhjusel või üldmenetluses esitatud taandamistaotlus tuleb jätta rahuldamata, esitab ta taandamistaotluse lahendamiseks käesoleva seadustiku §-s 49¹ ettenähtud korras.”;

9)paragrahvi 69 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kui välisriigis viibiva isiku ülekuulamisel on vajalik välisriigi õigusasutuse abi, järgitakse kaugülekuulamisel Euroopa Liidu liikmesriikide vahelises koostöös käesoleva seadustiku §-s 489⁴¹ sätestatud ja muul juhul §-s 468 sätestatud.”;

10)paragrahvi 72 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1, 2 ja 2¹ nimetatud isikutel ei ole õigust keelduda ütluste andmisest, kui ütluste andmisega nõustub isik, kelle huvides on saladuse hoidmise kohustus kehtestatud.”;

11)paragrahvi 126²lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 4 nimetatud alusel võib teha jälitustoimingut, kui tegemist on karistusseadustiku §-des 89–93¹, 95–97, 99, 100¹, 101–104, 106–108, 110–114, 116, 118 ja 120, § 121 lõikes 2, §-des 133–137, 138¹, 141, 141¹, 143 ja 143²–145¹, § 151 lõigetes 2 ja 4, §-s 157³, § 161 lõikes 2, §-des 162, 163, 172–175¹, 178–179, 183–185, 187–190, 194, 195, 199 ja 200, § 201 lõigetes 2 ja 3, § 202 lõigetes 2 ja 3, §-des 204, 206–207, 209–214, 216¹, 217, 217², 222, 227, 231–238, 241, 243, 244, 246, 250, 251, 255 ja 256, § 258 lõike 1 punktis 2, §-des 259, 259¹ ja 263, § 266 lõigetes 2 ja 4, §-des 274, 290¹–291¹, 294, 296, 298–300¹, 302, 303, 310–313 ja 315–316¹, § 321 lõikes 2, §-s 323, §-des 326–328, 331, 331³, 333–334, 335, 336, 340 ja 347, § 356 lõigetes 1 ja 3, § 357 lõigetes 1 ja 3, § 361 lõigetes 1 ja 3, § 363 lõikes 2, § 364 lõigetes 2–3, §-des 368¹, 375–376², 384, 389¹, 391 ja 393–394¹, § 398 lõigetes 2 ja 4, § 398¹ lõigetes 2 ja 4, §-des 400, 402³–407, 414–416, 418–418², 421¹, 421², 434, 435 ja 437–439, § 440 lõikes 3 ning §-des 446 ja 449 nimetatud kuriteoga.”;

12)paragrahvi 126³täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Maksu- ja Tolliamet võib käesoleva seadustiku § 126² lõike 1 punktis 4 nimetatud alusel vaadata varjatult läbi postisaadetist.”;

13)paragrahvi 126⁴lõiget 1 täiendatakse neljanda lausega järgmises sõnastuses:

„Kohus võib loa anda ka sellise jälitustoimingu tegemiseks, milleks on käesoleva peatüki kohaselt nõutav prokuratuuri luba.”;

14)paragrahvi 132 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Kohus võib vahistamismääruse ja vahistamisest keeldumise määruse teha kirjalike põhjendusteta, vormistades põhjendustega määruse 48 tunni jooksul määruse tegemisest. Kirjalike põhjendusteta vormistatud määruse kuulutamisel selgitab kohus suuliselt määruse olulisemaid põhjendusi ning seda, et edasikaebetähtaeg hakkab kulgema päevast, mil põhjendustega kirjalik määrus on kättesaadav.”;

15)paragrahvi 133 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kohus teatab isiku soovil tema vahistamisest viivitamata vahistatu lähedasele või töö- või õppimiskohta. Alaealise vahistamisest teatab kohus viivitamata tema vanemale või seaduslikule esindajale.”;

16)paragrahvi 139 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Sundtoomine on kahtlustatava, süüdistatava, süüdimõistetud, juriidilisest isikust kahtlustatava, süüdistatava või süüdimõistetud seadusliku esindaja, kannatanu, tsiviilkostja, kolmanda isiku või tunnistaja toimetamine menetlustoiminguks uurimisasutusse, ekspertiisiasutusse, prokuratuuri või kohtusse, statsionaarsele psühhiaatrilisele sundravile allutatud isiku toimetamine raviasutusse ning süüdimõistetud toimetamine karistuse kandmiseks vanglasse või arestimajja.”;

17)paragrahvi 141⁴pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 141⁴. Varalise nõude tagamine”;

18)paragrahvi 141⁴lõikes 1 asendatakse sõnad „varalise karistuse” sõnadega „rahalise või varalise karistuse”;

19)paragrahvi 142 lõikes 1 asendatakse sõnad „ja varalise karistuse” sõnadega „või rahalise või varalise karistuse”;

20)paragrahvi 155 täiendatakse lõikega 1¹järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kohtuistungi protokoll ei pea koostama, kui lihtmenetluses, kohtulahendi täitmise asjas või kohtulahendi kuulutamiseks peetav kohtuistung on heli- või videosalvestatud. Kui lühimenetluses peetud kohtuistungil, mida ei protokollitud, andis süüdistatav ütlusi ja asjas esitatakse apellatsiooniteade või apellatsioon, koostab kohus kohtuistungi protokoll salvestise põhjal.”;

21)paragrahv 158 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 158. Kohtuistungi protokoll parandamise taotlus

(1) Kohtumenetluse pooled võivad kolme tööpäeva jooksul pärast protokoll kättesaadavaks tegemist esitada kohtuistungi protokoll parandamiseks taotluse.

(2) Taotluse vaatab läbi kohtunik või eesistuja, kutsudes selleks vajaduse korral kokku korraldava istungi. Taotlusega nõustumise korral teeb ta protokollis parandused, mille õigsust kinnitavad kohtunik või eesistuja ja kohtuistungi sekretär.”;

22)paragrahvi 198 täiendatakse lõikega 1²järgmises sõnastuses:

„(1²) Kriminaalmenetluse alustamata jätmise teates võib uurimisasutus või prokuratuur jätta põhjenduse esitamata, märkides kuriteoteate esitaja õiguse esitada kümne päeva jooksul alates teate saamisest menetlejale taotlus kirjalike põhjendustega teate saamiseks. 15 päeva jooksul taotluse saamisest koostab menetleja põhjendustega teate.”;

23)paragrahvi 226 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui kriminaalasjas on kohaldatud tõkendina vahistamine ning prokuratuur peab vajalikuks tõkendi kohaldamist jätkata, siis teeb prokuratuur käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud toimingud hiljemalt 15 päeva enne vahi all pidamise tähtaja lõppu.”;

24)paragrahvi 266 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kohtuistungit juhivad kohtunik, käesoleva seadustiku § 18 lõikes 1 nimetatud kriminaalasjades eesistuja. Kohus tagab ausa kohtumenetluse põhimõtete järgimise ja menetlusosaliste õiguste kaitse ning ei luba menetlusosalistel kohut eksitada ega menetlusõigusi kuritarvitada. Muu hulgas võib kohtunik:

1) nõuda pooltelt kohtulikult arutamisel tekkinud küsimustes kirjalikke seisukohti, andes nende esitamiseks vajaduse korral tähtaja ja kehtestades vajaduse korral mahupiirangu;

2) lahendada poolte korralduslikud ja menetluslikke küsimusi puudutavad taotlused istungit pidamata või istungite vaheajal kirjaliku määrusega, andes pooltele eelnevalt võimaluse oma seisukohti avaldada;

3) seada pooltele ajapiirangu oma seisukohtade ja tõendite esitamiseks, kui on ilmne, et pool venitab menetlust;

4) määrata, mis ajaks ja mil viisil peab pool teistele kohtumenetluse pooltele tutvumiseks esitama tõendid, mida neile seni tutvustatud ei ole;

5) jätta vastuväite või taotluse, sealhulgas taandamistaotluse läbi vaatamata, kui see on esitatud põhjendamatu viivitusega või kordab juba lahendatud taotlust või vastuväidet ehkki menetluslik olukord ei ole vahepeal oluliselt muutunud.”;

25)paragrahvi 269 lõiget 2 täiendatakse punktiga 7 järgmises sõnastuses:

„7) on juriidiline isik, kelle pädev organ ei ole kriminaalmenetlusest kõrvalehoidumise eesmärgil juhatuse liiget või liikmeid valinud või kelle juhatuse liikme asukohta Eesti Vabariigis ei suudeta tuvastada, kui tema kohtusse kutsumiseks on tehtud mõistlikke pingutusi ning ilma temata on kohtulik arutamine võimalik.”;

26)seadustikku täiendatakse §-ga 291¹järgmises sõnastuses:

„§ 291¹. Tunnistaja varasemad ütlused kohtus tõendina poolte kokkuleppel

Prokuratuuri, süüdistatava ja kaitsja kokkuleppel võib kohus jätta tunnistaja risküsitlemata ning tõendina vastu võtta tema kohtueelses menetluses antud ütlused.”;

27)paragrahvi 319 lõiked 2 ja 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Apellatsioon esitatakse ringkonnakohtule kirjalikult 30 päeva jooksul, kokkuleppemenetluses, sealhulgas käesoleva seadustiku §-des 239, 240 ja 242–250 sätestatud korras kiirmenetluse vormis toimetatavas kokkuleppemenetluses, aga 15 päeva jooksul alates otsuse avalikult teatavastegemisest.

(3) Vahistatud või muul alusel kinnipidamisasutuses viibiva menetlusosalise ja kinnipidamisasutuses viibiva süüdistatava kaitsja puhul arvutatakse apellatsioonitähhtaega kohtuotsuse kättetoimetamisest kinnipidamiskohas viibivale isikule.”;

28)paragrahvi 327 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Eelistung korraldatakse, kui kohus peab seda vajalikuks.”;

29)paragrahvi 339 lõike 1 punkti 10 täiendatakse pärast sõna „asjades” sõnadega „või kui kohtuistungist on olemas heli- või videosalvestis”.

§ 2. Väärteomenetluse seadustiku muutmine

Väärteomenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1)paragrahvi 3¹lõiked 2 ja 3 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui vähetähtsa väärteo korral väärteomenetlust ei alustata, võib väärteo tunnustega teo toimepannud isikut suuliselt hoiatada.

(3) Vähetähtsa väärteo korral võib väärteomenetluse alustamata jätta, kui menetleja hinnangul:

1) piisab väärteo toimepannud isiku hoiatamisest;

2) väärteo toimepannud isiku väljaselgitamine on ebatõenäoline või

3) menetluse läbiviimine oleks väärteo asjaolusid arvestades ebamõistlikult kulukas.”;

2)seadustikku täiendatakse §-ga 29¹järgmises sõnastuses:

„§ 29¹. Väärteomenetluse lõpetamine väärteo toimepannud isiku tuvastamatuse tõttu

(1) Kui kohtuvälises menetluses ei ole kindlaks tehtud isikut, kes on väärteo toime pannud, ning ei ole võimalik koguda lisatõendeid või nende kogumine ei ole otstarbekas, lõpetatakse menetlus. Menetluse võib mõne menetlusaluse isiku või väärteo suhtes lõpetada ka osaliselt.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud aluste äralangemise korral uuendatakse menetlust käesoleva seadustiku § 58 lõikes 1 sätestatud korras.”;

3)paragrahvi 30 lõiget 1 täiendatakse punktiga 1¹järgmises sõnastuses:

„1¹) esinevad käesoleva seadustiku §-s 3¹sätestatud vähetähtsa väärteo suhtes menetluse mittealustamise tingimused;”;

4)seadustikku täiendatakse §-ga 120¹järgmises sõnastuses:

„§ 120¹. Väärteomenetluse lõpetamine väärteomenetlusest loobumisel

(1) Maakohtunik tühistab määrusega kohtuvälise menetleja otsuse ja lõpetab väärteomenetluse käesoleva seadustiku § 29 lõike 1 punktis 1 sätestatud alusel kohtuistungit korraldamata ja menetlusosalisi välja kutsumata, kui kohtuvälise menetleja kohtule saadetud vastuses loobub menetlusalust isikut väärteo toimepanemises süüdistamast.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul võib jätta väärteomenetluse kohtulikus eelmenetluses lõpetamata, kui see on vajalik muu kaebuses esitatud taotluse lahendamiseks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 märgitud määruse koopia saadetakse menetlusosalistele. Määruse koopia võib saada menetlusväline isik, kelle huve see puudutab.”.

§ 3. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2023. aasta 1. mail.

Jüri Ratas
Riigikogu esimees